

INTRESSEGRUPPENKÄT FÖR VIKARE (*Phoca hispida*)

BAKGRUNDSUPPGIFTER

NI REPRESENTERAR

Natur och Miljö r.f. Riksorganisation för natur- och miljöskydd

ERT NAMN

Österman Sture, t.f. verksamhetsledare

ERA KONTAKTUPPGIFTER (adress, tel., email)

Annegatan 26, 00100 Helsingfors, 09 6122 2928,
sture.osterman@naturochmiljo.fi

Antalet deltagare i gruppen som varit med och svarat på enkäten

1

Ifall någon av frågorna känns svåra eller att ni inte har någon åsikt/kunskap i saken kan ni lämna den obesvarad. Vi är intresserad av att få reda på era åsikter i anknytning till sälen.

1. Hur skulle ni beskriva vikarsituationen i ert jaktvårdsdistrikt/landskap?

Innersta delen av Finska viken var länge ett viktigt tillhåll för vikaren, med glesare förekomster i hela havsområdet. Nu finns endast spillror av stammen i hela Finska viken kvar, storleksordningen några hundra djur, av vilka majoriteten finns på ryskt område.

Kymmene län var, efter att Finland tvingats överlåta områden till Ryssland, det viktigaste förekomstområdet för vikaren inom finskt territorialvatten i Finska viken. Skyddsbehovet är uppenbart.

Nyland: vikaren förekommer gles över hela skärgårdsområdet, men stammen är nu ytterst utglesad, ställvis försvunnen. Skyddsbehov ytterst uppenbart.

Åbo skärgård: traditionellt förekomstområde, som fortsättningsvis hyser en, om ock starkt utglesad vikarstam. Skyddsbehov uppenbart.

(Åland: situationen som i Åbo skärgård. Av åren 1986-1989 till landskapsmyndigheterna levererade döda eller fångade sälar var ca 10 % vikare).

Bottenhavet: traditionellt förekomstområde. Nuvarande populationsstatus obekant men sannolikt mycket utglesad.

Kvarken och Bottenviken: traditionellt förekomstområde. Nu utgör det det klart mest betydande vikarområdet i Östersjön för denna arktiska och subarktiska art. Stammens hälsotillstånd inger bekymmer. Populationsökning önskvärd.

2. HUR STOR ÄR VIKARENS ANDEL SÄLBESTÅNDET:

Kymmene län: mycket svårbedömt, gråsäl förefaller talrikare.

Nyland: gråsäl 90 % eller mer.

Åbo skärgård: gråsäl uppskattningsvis 90 %.

(Åland: gråsäl 90 % eller mer).

Bottenhavet: omöjligt att besvara, gråsäl dock talrikare.

Kvarken och Bottenviken: svårbedömt av flera olika anledningar, bl.a. på grund av att gråsäl för sin kutning söker is och därvid vandrar in i området söderifrån. Isförhållandena varierar från år till år och inverkar sålunda på antalet.

2. Hur stor är vikarens andel av totala sälbeståndet enligt er inom ert område?

Vikare

Gråsäl

	%		%
--	---	--	---

3. Vilka är de a) positiva (fördelar) och b) negativa (nackdelar) synpunkter knutna till vikaren enligt er åsikt. Nämn 3 av vardera och ange frågans vikt/relevans med skalan 1-5 (där 1 = mindre viktig, 2 = ganska viktig, 3 = viktig, 4 = mycket viktig, 5 = synnerligen viktig).

Positiva	1-5

Negativa	1-5

4. Om ni kommer på fler positiva eller negativa faktorer, beskriva dem här, eller om ni ytterligare vill kommentera temat allmänt.

Vikaren mindre kontroversiell än gråsälen. Skador på fiskebragder orsakade av vikare torde förekomma, men är därvid av en helt annan storleksordning än dem som orsakas av gråsäl.

Exotisk i Östersjöområdet som en ”ishavsrelikt”, i exotism nästan jämförbar med den andra vikarunderarten i Finland; Saimensälen.

Vikaren är en ytterst viktig miljöindikator på Östersjöns tillstånd i fråga om miljögifter. Det förefaller som om just vikaren skulle vara extremt utsatt för miljögiftsbelastning. De viktiga resultat som båda enkätsutsändarna prof. Eero Helle och fil.dr Madeleine Nyman nått gällande vikarens hälsotillstånd bör synligt lyftas fram. De resultaten bör också genomsyra allt beslutsfattande gällande vikarsälen!

5. Gråsälen ställer till med en hel del skador för fisket. Kan ni uppskatta skadorna vikare åstadkommer i jämförelse med gråsälen, eller förekommer skador av vikare överhuvudtaget?

Se svar punkt 3; skadorna sannolikt försumbara.

Om det visar sig att skadorna är mera omfattande än vad den nuvarande

uppfattningen ger för handen, bör de givetvis också bli föremål för ersättning.

Också produktutveckling i fråga om fiskebragder bör prövas.

6. Hur kan samexistensen mellan människa och vikare enligt er åsikt, på bästa sätt upprätthållas eller främjas?

Upplysning om vikaren, dess ursprung, levnadsvanor inklusive näringsval, dess mera stationära levnadssätt (bl.a. baserat på nya data nådda via satellitsändarmärkning av vikare) etc. bör lyftas fram. Se även punkt 5.

7. Finns det förutsättningar att återskapa den traditionella fångstkulturen på vikare?

Nej, inte inom överskådlig framtid.

8. Förekommer det i ert område motstridiga mål mellan olika intressegrupper i anslutning till vikaren och vad beror dessa på enligt er åsikt?

9. Hur stor är vikarebeståndet idag inom ert jaktvårdsdistrikt/landskap enligt er åsikt?

För liten lagom stor för stor
Kan inte svara

10. Hur ska beståndet av vikare enligt er uppfattning regleras? **Ange endast ett alternativ.**

- a) det behövs ingen reglering
- b) på jaktlicenser grundad jakt
- c) allmänjakt utan jaktlicenser
- d) bara jakt på skadeförorsakande sälar med jaktlicens
- d) förflyttningsutplantering av sälar
- f) annan regleringsform, vad?

--

11. I vilken omfattning finns det andra sätt att utnyttja vikare på ert närområde (t.ex. naturturism, sälsafari o.s.v.)? Ge förslag på utvecklingsmöjligheter.

Se punkt 3, punkt 6. Dess utsatta läge när det gäller miljögiftsbelastning kan/bör utnyttjas när det gäller att beskriva Östersjöns tillstånd.
--

12. Skulle det vara möjligt att minska antalet vikare som bifångst i fiskbragder. Om ja, på vilket sätt?

All bifångst av vikare måste minimeras. Vid isfattiga vintrar och då risk finns att isen smälter så snabbt att kutarna hamnar i vattnet osedvanligt tidigt, särskilt inom vikarens kärnområden, även det forna kärnområdet i inre delen av Finska viken, kan temporärt fiske förbjudas just vid isens avsmältningsskede vara befogat för att rädda små vikarkutar från att fastna i fiskebragder.

13. Med vilka metoder kan man minska skadorna, som vikare orsakar fisket och fiskodlingen? Ska det satsas mera än i dag på utveckling av nya metoder och i bruktagning av dessa? Hur ska tilläggskostnaderna finansieras?

I fråga om fiskodlingskassar pågår produktutveckling som troligen kan resultera

i att risken för sälskador på dem avlägsnas.

14. Hur kan gynnsam bevarandestatus enligt er åsikt uppnås/upprätthållas för vikare? (gynnsam bevarande status= arten lever i sin naturliga miljö under en lång tidsperiod och dess naturliga utbredningsområde minskar inte).

För att nå gynnsam bevarandestatus i Finska viken behövs skyddsåtgärder. Detta gäller även Åbo skärgård.

15. Om ni anser att en kraftig reducering dagens vikarebestånd inte är realistisk. Finns det möjligheter inom ert område för lokala entreprenörer/fiskare att få ut mer nytta än idag av nuvarande storlek eller av ett något större bestånd av vikare? Hur kan dessa möjligheter att nytta av resursen befrämjas?

Se punkt 11 och i där hänvisade andra punkter.

16. Är nuvarande förvaltningsmässiga regionala indelning (jaktvårdsdistrikten) ändamålsenlig för vikare?

Det bör seriöst övervägas att vikaren, i likhet med saimensälen, skulle flyttas över till miljöministeriets domän. Dock bör först noga övervägas om detta skulle äventyra viltforskningsavdelningens möjligheter att bedriva forskning kring vikaren, en forskning som hittills varit av största betydelse för förståelsen av vikarens utsatta läge.

17. Hur har myndigheternas agerande varit i anslutning till vikare? Har riktlinjerna för skydd och skötsel samt åtgärder varit de rätta.

Åtminstone jaktvårdsmyndigheternas beslut att inte bevilja licenser för jakt på

vikare under de premisser den utglesade stammen levit och lever i idag måste betraktas som ansvarsfullt.

Avsaknaden av en skötselplan för vikare är en klar olägenhet.

18. Ange centrala utvecklingsbehov som berör vikare ur er synvinkel inom a) uppföljning av beståndsstorlek, b) annan forskning, c) information om bestånd d) lagstiftning (tex frednings- och jaktbestämmelser), e) nationella myndigheternas samarbete f) internationellt samarbete, g) upplysningsförfarande, skolning/rådgivning, h) annat, vad?

a) uppföljning av beståndsstorleken

Utredning över vikarstammens numerär och tillstånd i Finska viken och Åbo skärgård bör ges hög prioritet
Likaså är det väsentligt att försöka få en god uppfattning om vikarstammens storlek i övriga havsområden (även inom landskapet Åland).

b) annan forskning

fortsatta studier av miljögifters nivåer och inverkan på vikare är viktiga. Även utredningar om klimatförändringars eventuella inverkan på vikarens liv är önskvärda. Bifångsternas omfattning och betydelse borde utredas. Varför har vikaren så höga gifthalter och vilken är mekanismen för att vikarens reproduktion förefaller vara så mycket mera känslig än gråsälens. Vikarens övriga hälsotillstånd bör fortsättningsvis undersökas.
Ett särskilt forskningstema vore att utreda och bedöma vad den nya oljehamnen i Bjökö/Primorsk i innersta delen av Finska viken, liksom ytterligare hamnbyggen och planer på hamnbyggen på ryska sidan, samt den våldsamt ökande trafik dessa aktiviteter medfört/kommer att medföra för vikaren och dess kutning. Isområden, som hittills varit rätt intakta kommer att skäras av; oljeutsläpp etc. kan förekomma.

c) information

Viktigt att vikaren och dess utsatta situation förs fram, både i och för sig men också som en indikator för tillståndet i Östersjön.

d) lagstiftning (t.ex. frednings- och jaktbestämmelser),

se punkt 16

--

e) nationella myndigheters samarbete

Veterligen har inget samarbete mellan nationella myndigheter under senare tid förekommit, som på något sätt skulle ha gynnat vikaren.

--

--

--

f) internationellt samarbete

Det internationella samarbete på forskarnivå mellan finländska, svenska och estniska forskare som förekommit kunde gärna stimuleras och effektivieras. För Ryssland, se även punkt 18 och "Björkö/Primorsk".

f) upplysning, skolning/rådgivning

Skillnaderna mellan vikare och gråsäl bör lyftas fram, både utseende, levnadsvanor, utbredning, hälsotillstånd, etc

I samband med insamling av döda eller fångade djur på Åland 1986-1989 framkom hur klen redan själva artkännedomen var bland de fiskare och andra som levererade djuren

. Det föreligger en klar risk för att vikare kan tas för unga gråsäl och sålunda skjutas i misstag.

--

g) annat, vad?

Det tål upprepas att vikaren i de sydligare vattenområdena skulle behöva en skyddsplan per omgående.

19. Kan andra fångstmetoder än jakt utvecklas?

Nej.

20. Kan regelverken anpassas så skadorna på fisket minskar?

Nej.

21. Vad anser ni är vikarens främsta roll i ert område idag?

Enbart skyddsobjekt	☒
Skyddsobjekt och viltart	☐
Normal viltart	☐
Mångsidigt nyttodjur	☐
Skadedjur	☐
Något annat	☐

22. Har ni någon annan synpunkt eller aspekt kring vikare som enligt er åsikt är väsentlig, men inte har kommit fram i de föregående frågorna?

Miljögifternas stora roll för vikaren av i dag kan inte nog understrykas. Härvid måste det dock noteras att kunskapen om vikarens utsatta läge härvidlag baserar sig på data enbart från Bottenviken. Hur situationen är längre söderut vet uppenbarligen ingen. Dock är stammen där så uttunnad att någon provtagning i form av jakt för vetenskapligt ändamål inte kan komma i fråga, utan provtagningen måste lösas på annat sätt.

23. På vilket sätt sammanställde ni er intressegrupps svar på denna enkät och uppstod några särskilda svårigheter?

Natur och Miljö r.f.:s styrelse har tagit del av svaren och omfattat dem.

TACK FÖR ERT SVAR!